

Duiding en informatiebeeld Informatieteam COVID-19 4 maart 14:00 uur

Duiding

-
- Het virus is nieuw en verspreidt zich ogenschijnlijk gemakkelijk. In tegenstelling tot de 'gewone' griep is er nog nergens onder de bevolking weerstand opgebouwd. Dit betekent dat in het geval dat *containment* faalt is (wanneer niet langer bij alle besmettingen contactonderzoek mogelijk is) grote groepen tegelijk ziek kunnen worden
- De eerste besmettingen met Covid-19 in Nederland (38 bekende besmettingen op 4 maart) leiden al tot druk op de medische infrastructuur. Dit blijkt bijvoorbeeld uit de opnamestop in vier medische instellingen. In het geval van wijdverspreide besmettingen, of terugkomst van Nederlanders uit gebieden met een relatief hoog aantal besmettingen, zoals Noord-Italië, is het aannemelijk dat deze druk verder toeneemt. Verdringing van andere zorgbehoevenden is een mogelijk gevolg, maar vooralsnog is nog geen schaarste van zorgcapaciteit of zorgpersoneel voorzien.
- Andere mogelijke nationale effecten van falende *containment* zijn uitval van (delen van) het bedrijfsleven, de transportsector, het OV en het onderwijs, wat kan leiden tot economische schade en toenemende maatschappelijke zorgen en onrust.
- Mogelijke internationale gevolgen van een grotere uitbraak (te weten RIVM-scenario M2, M3, M4) zijn: reisbeperkingen voor Nederlanders naar het buitenland; het mijden van Nederland als transit voor zowel goederen als personen; terugloop in afname van Nederlandse producten in het buitenland.
- Maatschappelijke zorgen en onrust binnen Nederland lijken vooralsnog beperkt. Minder Nederlanders lijken zich zorgen te maken over het coronavirus dan vorige week. Factoren die de zorgen en onrust kunnen vergroten zijn doorlopende media-aandacht, desinformatie en onvoldoende, onduidelijke of niet-eenduidige overheidscommunicatie.
 - Mogelijke indicatoren hierbij zijn discriminerende uitingen, hamstergedrag en ziekteverzuim uit angst voor besmetting. Hieromtrent zijn nog geen brede trends zichtbaar, wel stijgt het aantal aanvragen werktijdverkortingen.
 - Bij de politie zijn slechts een beperkt aantal meldingen binnengekomen aan het coronavirus gerelateerde discriminatie of overlast. Ook zijn er weinig meldingen van hamstergedrag en is geen significante afwijking van koopgedrag waarneembaar. Wel ontstaat er schaarste in persoonlijke beschermingsmiddelen (mondkapjes van bepaalde typen), ook in het klinisch onderwijs.
- Er lijkt een grote behoefte te bestaan aan duidelijke en eenduidige richtlijnen (handelingsprotocollen) vanuit de rijksoverheid, zowel vanuit departementen, lokale overheden, bedrijfsleven, instanties, hulpverleners en burgers.
- Een gepercipieerd gebrek aan duidelijke en eenduidige richtlijnen kan verschillende gevolgen met zich meebrengen, te weten:
 - Het nemen van eigenstandige besluiten door departementen, lokale overheden, bedrijven of instanties, mogelijk resulterend in onevenredige opschaling. Wanneer deze acties niet duidelijk (medisch) onderbouwd kunnen worden, kunnen ze leiden tot toenemende onrust onder de bevolking.
 - Gebrek aan samenhang tussen gewenste maatregelen op nationaal niveau (crisisbeheersing) versus ruimte tot maatwerk op regionaal niveau.
 - Het verlies van vertrouwen in de overheid als informatiebron. Dit kan de invloed van desinformatie vergroten.
- De risico's voor de Nederlandse economie lijken tweeledig:
 - Nationaal: Op het moment dat de uitbraak niet langer *contained* wordt kan dit leiden tot plotselinge grootschalige uitval binnen cruciale onderdelen van de economie.
 - Internationaal: het tot stilstand komen van de Chinese economie drukt de voorspelde groei voor de gehele wereldeconomie (0,2% minder groei voor Europa en de VS voor 2020). Hoe langer dit duurt, hoe groter de effecten. Indien in meer

landen grootschalige uitbraken ontstaan en zij besluiten de grenzen te sluiten kan dit leiden tot vergaande verstoring van mondiale toevouerroutes.

- Als de crisis snel onder controle komt raamt het CPB voor volgende jaar 1,4% groei. In het slechtste geval van een negatieve economische schok kan deze groei worden gehalveerd.
- Volgens een WHO-expertcomité en Chinese overheidscijfers lijkt de crisis in China over haar hoogtepunt heen. Verschillende Chinese regio's schalen hun alarmniveau af. Wanneer deze trend doorzet en er geen nieuwe clusterbesmettingen ontstaan, zal de Chinese overheid zeer waarschijnlijk het bedrijfsleven weer geleidelijk laten opstarten.

Beeldvorming LCMS

Kerngegevens en actualiteit uitbraak COVID-19 virus

- Op 3 maart zijn er 15 nieuwe patiënten bij het RIVM gemeld. Hiermee komt het totaal aantal positieve testen op **38**. Van de nieuwe patiënten zijn vier mensen in het ziekenhuis opgenomen. De andere 11 zijn in thuisisolatie.
- Er liggen inmiddels in meerdere ziekenhuizen in NL patiënten met, of het vermoeden van, het COVID-19 virus.
- Een medewerker van het OLVG te Amsterdam, werkzaam op de afdeling mond, kaak en aangezichts chirurgie (MKA), is in thuisisolatie geplaatst en vertoont lichte symptomen. De medewerker was in de week van 17 tot 23 februari in Noord-Italië in een streek die toen nog niet tot hoogrisicogebied was bestempeld (bron ANP)
- VNO/NCW- organiseert vandaag een vervolgbijsamenkomst voor bedrijven over COVID-19. Vertegenwoordiging vanuit EZK is hier bij aanwezig
- Het aantal aanvragen werktijdverkortingen blijft hard stijgen Ook de media stelt vragen hierover, onder andere over welke sectoren het betreft (bron SZW)
- Discriminatie Chinese Nederlanders in media en op social media wordt gemonitord door SZW. Geen aparte aanpak of beleid, wordt opgepakt binnen reguliere brede aanpak discriminatie.
- **Cijfers wereldwijd van 4-3:** 90 663 patiënten en 3 124 mensen overleden (ECDC)
- **Risico voor Europa:** matig tot hoog (ECDC).
- **Risico wereldwijd:** hoog (WHO).
- **Evenementen.** Er is op dit moment geen reden om in algemene zin evenementen te vermijden of af te gelasten. Op lokaal niveau kan dit anders zijn. Voor specifiek advies op lokaal niveau wordt vooralsnog geadviseerd contact op te nemen met de lokale GGD en gemeente/veiligheidsregio. Er wordt op dit moment vanuit het NCC/NCTV, in nauwe samenwerking met VWS, RIVM en overige nationale en regionale partners gewerkt aan een 'beslisboom' wat in de nabije toekomst als handelingsperspectief gebruikt kan worden ten aanzien van evenementen.
- Er is nog steeds weinig epidemiologische kennis over het virus. Incubatietijd: gemiddeld 7 dagen, maximaal 14 (RIVM). Het huidige overlijdenspercentage ligt rond de 2% (RIVM).
- Een vaccin is er niet.
- Zie voor een actueel beeld van het aantal besmettingen per land het volgende overzichtskaartje van de WHO: <http://who.maps.arcgis.com/apps/opsdashboard/index.html#/c88e37cfc43b4ed3ba977d77e4a0667>

(Mogelijke) effecten

- Er worden meer besmettingen verwacht.
- Er is vooralsnog geen schaarste van zorgcapaciteit.
- LOCC meldt toegenomen schaarste in persoonlijke beschermingsmiddelen (mondkapjes van bepaalde typen).
- Mogelijke maatschappelijk onrust, bijvoorbeeld door een gebrek aan kennis over het virus of door schaarste.
- Discontinuïteit van het dagelijks leven bij/op locaties met besmettingen
- Macro economische gevolgen (EZK): Het coronavirus heeft negatieve impact op de wereldeconomie en daarmee ook op de Nederlandse economie. Ongeveer 1000

Nederlandse bedrijven ervaren directe negatieve gevolgen door o.a. vertraging van levering tot soms wel twee maanden. Tot (eind) maart vliegt KLM niet op belangrijke bestemmingen als Chengdu, Xiamen, Hangzhou, Shanghai en Peking. KLM schat zelf de kosten hiervan op €150-200 mln. Zeker een vijfde van alle transport uit China is vanwege Corona niet uit de haven weggevoerd. Daardoor schijnt in NL een tekort te ontstaan aan koelcontainers, wat bijvoorbeeld Nederlandse vleeustransporten en export van verse groenten raakt.

- Er is veel aandacht (media politiek) voor dit virus, nationaal en internationaal.

Doelen inzet onderdelen crisisstructuur

- 1) Voorkomen van besmettingen van Nederlanders (in binnen- en buitenland);
- 2) Beperken van besmettingen in Nederland of de gevolgen daarvan;
- 3) Waarborgen van continuïteit samenleving & vrij verkeer mensen en goederen en het beperken van maatschappelijke onrust.

Dit beeld is opgebouwd rond deze drie doelen.

1) Voorkomen van besmettingen van Nederlanders (in binnen- en buitenland) *Maatregelen*

- Het algemene publiek kan bij het RIVM informatienummer en via **0800-1351** terecht met vragen over het coronavirus.
- Er zijn door BZ voor verschillende bestemmingen reisadviezen door BZ aangepast vanwege coronavirus.
- Op Schiphol hangen informatieborden voor passagiers die aankomen uit China.
- Op iedere vlucht vanuit China (nu 5 per week) wordt door cabinepersoneel een Public Health Passenger Locator Form overhandigd en ingenomen voor de landing op luchthaven Schiphol. Het formulier is voor de GGD bedoeld om met mensen in contact te kunnen treden als achteraf blijkt dat er een besmettelijke persoon op de vlucht heeft gezeten (contactonderzoek). Het formulier is vertaald vanuit de bestaande versie van de IATA (International Air Transport Association). De luchtvaartmaatschappij bewaart de formulieren als onderdeel van de passagierslijst.

Aandachtspunt

- In China bevinden zich nog enkele duizenden Nederlanders.
- Op het Franse deel van Sint-Maarten zijn nu ook 2 besmettingen vastgesteld. Sint-Maarten kwetsbaar i.v.m. zeer beperkte ziekenhuiscapaciteit.
- In ICCb van d.d. 28-02 is afgesproken dat er een parallel traject ingezet moet worden voor Koninkrijksdelen en de BES-eilanden.
- Sinds 26/02 worden uit diverse landen meldingen ontvangen m.b.t. het afgrenzen van (toeristen)hotels waarin ook NL'ers verblijven. Onder andere: Tenerife, Innsbruck en Abu Dhabi. Ten aanzien van de in het buitenland in quarantaine verblijvende NL'ers geldt onveranderd de lijn dat er geen repatriatie vluchten zullen worden ingezet. Het huiswaarts keren met commerciële vluchten blijft de voorkeur houden
- Er zijn door BZK richtlijnen opgesteld vanuit de rol van BZK voor de sector Rijk ten aanzien van de werkgeversverantwoordelijkheid. De richtlijnen zijn bedoeld voor werkgevers binnen de sector Rijk, maar kunnen ook worden gebruikt door overige Rijksoverheidswerkgevers. De richtlijnen zijn gedeel met de VNG, het IPO en de UvW.

2) Beperken van besmettingen in Nederland of de gevolgen daarvan *Maatregelen*

- Door het aanwijzen van het coronavirus als een A-ziekte heeft de minister van VWS de coördinatie gekregen over de bestrijding ervan. In de praktijk ligt de coördinatie hiervan bij het RIVM.
- DCC VWS deelt periodiek Sitraps aan veiligheidsregio's met info en handelingsperspectieven voor professionals
- Zorgcapaciteit en de beschikbaarheid van persoonlijke beschermingsmiddelen worden geïnventariseerd.

- Het Beatrixziekenhuis in Gorinchem en de Lingepolikliniek Leerdam zijn tijdelijk (gedeeltelijk) gesloten voor nieuwe patiënten en bezoekers.
- Het Rode Kruis ziekenhuis te Beverwijk neemt uit voorzorg tijdelijk geen nieuwe patiënten op, op de afdeling Intensive Care (IC).
- De intensive care van het Maasstad Ziekenhuis in Rotterdam is sinds gisteravond laat weer open nadat deze eerder gesloten was vanwege een besmette patient.
- het OLVG te Amsterdam heeft de poliklinische MKA-afdelingen van beide locaties blijven vermoedelijk twee weken dicht, omdat veel van het personeel uit voorzorg naar huis zijn gestuurd.
- Het Ikazia Ziekenhuis in Rotterdam heeft nu ook een COVID-19 patient in het ziekenhuis liggen.
- Het Diaconessenhuis in Utrecht heeft mogelijk ook twee patiënten. Ze zijn getest, in de loop van vandaag wordt de uitslag verwacht. Ze worden geïsoleerd verpleegd.

Aandachtspunten

- schaarste van middelen, zorgcapaciteit en zorgpersoneel (nog niet aan de orde, maar mogelijk in de toekomst)

3) Waarborgen van continuïteit samenleving & vrij verkeer mensen en goederen en het beperken van maatschappelijke onrust

Mobiliteit

- Een aantal grote Europese luchtvaartmaatschappijen hebben hun vluchten naar China geschrapt. Dit geldt ook voor KLM.
- Het vrachtvervoer per spoor vanuit de Chinese provincie Hubei, waar het coronavirus is uitgebroken, is stilgelegd, vanuit andere provincies vindt nog verkeer richting Nederland plaats.
- De kans dat het Coronavirus in de Rotterdamse haven opduikt, is 'uiterst klein'. Een schip uit China is een maand onderweg naar Rotterdam, waardoor een ziektegeval zich altijd aan boord zou openbaren.
- Voor de OV sector worden er geen aanvullende hygiëne maatregelen geadviseerd vanuit het RIVM. Wel is het van belang de voorzieningen goed schoon te houden, en bij twijfel extra controle of schoonmaak in te regelen. Daarnaast gelden de algemene RIVM richtlijnen en adviezen.

Voedselvoorziening

- CBL geeft aan dat er geen sprake is van hamstergedrag op dit moment. Vorige week kwam hier veel vragen over van de media aan het CBL (bron EZK)

Onderwijs

- Bij de UvA verwacht men binnenkort (volgende week) een continuïteitsprobleem bij het klinisch onderwijs i.v.m. het gebrek aan mondkapjes (Bron OCW).

Aandachtspunten

- Naar aanleiding van de uitspraak van Minister Bruins over het niet kunnen uitsluiten van drastische maatregelen krijgt EZK vanuit diverse hoeken (Telecom, CBL) vragen over protocollen/draiboeken vanuit de overheid over het afsluiten van gebieden. Bedrijven willen graag weten wat de overheid gaat doen zodat zij daar op kunnen anticiperen.
- Zorgen bij OV-bedrijven over afsluitingen van gebieden; oproep aan VR's om vervoerders Spoor en OV te betrekken in regionale crisisstructuur indien nodig.
- Alle professionele beroepsgroepen hebben behoefte een handelingsperspectief voor professionals

- Personeelsproblemen voor andere (vitale) sectoren (nog niet aan de orde, maar mogelijk in de toekomst)

Internationaal

- Maatregelen in Nederland kunnen verschillen van maatregelen in het buitenland. Dit komt onder andere doordat maatregelen worden afgestemd op nationale zorgsystemen. Ook kunnen landen andere afwegingen maken t.a.v. bijvoorbeeld proportionaliteit van maatregelen (bron VWS)
- De EU heeft een internetpagina voor de EU-coördinatie op de aanpak van COVID-19 aangemaakt: <https://ec.europa.eu/coronavirusresponse>
- Het NCC staat in nauw contact met de ambassaderaden van België en Duitsland ivm COVID-19, specifiek in relatie tot het crisisbeheersingsvraagstuk.
- De Belgische benadering van COVID-19 is vergelijkbaar met de Nederlandse. (bron: Ambassadeeraad JenV).
- Op 28 januari heeft het EU voorzitterschap de Integrated Political Crisis Response Arrangements (IPCR) geactiveerd voor de Corona virus crisis in de **Information exchange** mode. Op 1 maart is deze crisis opgeschaald naar **full activation** mode. De IPCR is een EU mechanisme dat gehanteerd kan worden door het EU voorzitterschap (in de eerste helft van 2020 is dat Kroatië) voor cross-sectorale crisis coördinatie op hoog politiek niveau.
Het voorzitterschap kan besluiten, de Commissie, Europese dienst voor extern optreden (EDED), de European External Action Service (EEAS), relevante agentschappen, het kabinet van de president van de EU Raad, experts uit de LS, en experts van relevante internationale organisaties uit te nodigen voor crisisoverleg, de zogenaamde IPCR round table meetings.
Informatie-uitwisseling binnen de IPCR gebeurt via een web-platform. Betrokken crisispartners kunnen een account aanvragen voor dit web-platform bij het NCC

Samenvatting omgevingsanalyse

- Er is nog altijd enorm veel aandacht voor het coronavirus, al is het niet meer het enige grote onderwerp in de media. Actuele thema's zijn de besmettingen in Nederland, alles rondom coronatesten, voorzorgsmaatregelen, de doeltreffendheid en capaciteit van de zorgketen en economische gevolgen.
- Media schrijven over mensen die zich willen laten testen, maar hierbij weerstand ondervinden. Tegelijkertijd is er veel aandacht voor de toenemende druk op huisartsen en hun 'roodgloeiende telefoons'.
- De afdeling Mondziekten, Kaak- en Aangezichts chirurgie van beide locaties van het Onze Lieve Vrouwen Gasthuis (OLVG) in Amsterdam zijn gesloten na besmetting (eerste test) van een medewerker.
- Hoewel hamsteren tot nu toe beperkt lijkt gebleven tot hygiëneproducten, zien supermarkten AH en PLUS ook een landelijke stijging in de vraag naar houdbare producten, meldt Omroep Brabant.